

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/24/2024
Identifikačné číslo spisu:	2215204561
Dátum vydania rozhodnutia:	28.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:2215204561.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu X.. O. D., narodeného XX. S. XXXX, J., T. XXX, zastúpeného advokátmi JUDr. Alexandrou Šumichrast Vicovou a Mgr. Igorom Šumichrastom, ako účastníkmi združenia advokátov VICOVÁ & ŠUMICHRAST advokátska kancelária, Bernolákovo, Družstevná 1363/10, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Bratislava, Pribinova 2, IČO: 00 151 866, o zaplatenie nemajetkovej ujmy 25.000 eur, vedenom na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 8C/152/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 21. júna 2023 sp. zn. 26Co/88/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 21. júna 2023 sp. zn. 26Co/88/2022 v napadnutej potvrdzujúcej časti, ktorou bol potvrdený II. výrok súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby o zaplatenie nemajetkovej ujmy vo výške 22.500 eur zrušuje a vec v rozsahu zrušenia vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Dunajská Streda (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom (v poradí druhým) zo 07. apríla 2022 č. k. 8C/152/2015-576 výrokom I. uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu 2.500 eur; II. žalobu žalobcu o zaplatenie nemajetkovej ujmy 22 500 eur zamietol; žalobcovi priznal náhradu trov konania a trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok III.).

1.1. Rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) s tým, že žalobca si nárok na zaplatenie nemajetkovej ujmy vo výške 25.000 eur odvodzuje z nesprávneho úradného postupu spočívajúceho a) v nedoručení rozkazu o uložení sankcie v správnom konaní, čím sa rozkaz nestal platným, právoplatným ani vykonateľným, b) v nesprávnom vyznačení doložky právoplatnosti a vykonateľnosti bez toho, aby boli na to splnené zákonné podmienky, c) v neoverení postupu prvostupňového orgánu zo strany KR PZ SR, ktorý podal návrh na vykonanie exekúcie bez toho, aby rozhodnutie, ktoré malo byť exekučným titulom, nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť, d) v odňatí možnosti podať riadny alebo mimoriadny opravný prostriedok, alebo žalobu na súd, keďže rozkaz mu nikdy doručený nebol, nesprávnosť úradného postupu bola súdom posúdená v

exekučnom konaní tunajšieho súdu 5Er/866/2009, napriek tomu aj ku dňu vydania rozhodnutia je považovaný za vinného v zmysle predmetného rozkazu. Tvrdil, že nesprávny úradný postup vážne zasiahol, zasahuje a bude zasahovať do jeho ústavných práv, pretože už neexistuje akýkoľvek právny prostriedok nápravy, ktorý by mohol žalobca alebo žalovaný využiť a zmyť tak zo žalobcu nálepku „páchateľa“ priestupku, pričom samostatné konštatovanie porušenia práva nie je postačujúce vzhľadom na ujmu spôsobenú nesprávnym úradným postupom, ako aj vzhľadom na dobu, ktorá už uplynula od začiatku nesprávneho úradného postupu žalovaného a samotný postoj žalovaného k následkom jeho konania. Tvrdil, že zásah žalovaného sa negatívne prejavil v jeho majetkovej sfére, keď voči nemu bola neoprávnene vedená exekúcia bol považovaný za neplatiča, čo znamenalo, že ex lege bol zapísaný do zoznamu klientov nesplácajúcich svoje úvery voči banke a automaticky sa zhoršilo jeho postavenie voči banke. Tvrdil, že zásah sa negatívne prejavil aj na jeho psychickej stránke, pretože došlo k zhoršeniu jeho vzťahov s blízkymi osobami, ktorá skutočnosť vyplynula z výpovede jeho manželky ako aj štyroch vlastnoručne podpísaných prehlásení blízkych osôb žalobcu predložených súdu. Postup žalovaného mu spôsobil vážny stres a obáva sa, že môže byť kedykoľvek opäťovne uznaný za zločince, čo bolo aj dôvodom, prečo nechce vlastniť žiadne nehnuteľnosti. Nesprávnym postupom bol znížený jeho finančný kredit pred všetkými finančnými inštitúciami, pretože boli blokováné jeho účty, trvalo to rok a banky mohli nadobudnúť dojem, že má vážne finančné problémy, stal sa neplatičom, dostal sa do registra dlžníkov, došlo k poškodeniu jeho dobrého mena v jeho blízkom okolí, utrpel psychickú traumu, má strach čokoľvek vlastniť, obavy, že môže byť bezdôvodne obvinený kedykoľvek a z čohokoľvek. Zmenil sa spôsob jeho života, predtým chodil do spoločností, mal kamarátov, chcel rodinu; teraz sa jeho postoje zmenili.

1.2. Z výsledkov vykonaného dokazovania mal prvoinštančný súd za preukázané, že doba trvania nesprávneho úradného postupu je tu niekoľko rokov, pretože napriek opakovanému konštatovaniu, že exekučný titul nebol riadne žalobcovi doručený, že tento nenadobudol právoplatnosť ani vykonateľnosť, do dnešného dňa nebola zrušená doložka jeho právoplatnosti a vykonateľnosti a nebol ani doručený žalobcovi. Pretože nesprávny úradný postup trvá a ku dňu vydania rozhodnutia bol v nezmenenom stave, mal za zrejmé, že takúto situáciu vzhľadom na neprimeranú dĺžku trvania zásahu nesprávnym úradným postupom by asi každá osoba vnímala s určitým pocitom krivdy a nespravodlivosti.

1.3. Vzhľadom na charakter priestupkového konania, ktoré sa vedie len za menej závažné činy, s prihliadnutím na niekoľko rokov pretrvávajúci nesprávny úradný postup, bol súd prvej inštancie názoru, že je namieste odškodnenie za dĺžku trvania nesprávneho úradného postupu. Aj v takom prípade však musí byť zohľadnené, o aký druh trestného konania ide, aký trest bol v rozhodnutí uvedený. Keďže neboli zistené podobné konania, v ktorých by sa konalo o odškodnení na nesprávny úradný postup v rámci údajného porušenia pravidiel cestnej premávky, dospel k záveru, že primeranou sa javí suma 2 500 eur. Žalobca poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2Co/192/2010 z 24. októbra 2012, ktorý dotknutej osobe priznal nemajetkovú ujmu 26.555,14 eura. Prvoinštančný súd na tomto mieste rozviedol úvahu, že keď žalobca v tomto konaní požaduje sumu 25.000 eur, požaduje približne rovnakú sumu, ale za odlišný skutkový stav. Spomínaným rozsudkom bola priznaná nemajetková ujma za závažný zásah do práv dotknutej osoby (strata zamestnania, problémy po psychickej stránke, finančné problémy) vedením trestného konania za závažné trestné činy údajného zneužitia právomoci verejného činiteľa v súbehu s trestným činom údajného vydierania, ktoré trvalo 4 roky. Na druhej strane je tu žalobcov nárok pre konanie, ktoré je svojou intenzitou, charakterom, údajným skutkom, pre ktoré bolo konanie vedené a výškou hroziaceho trestu diametrálne odlišné; ide o priestupkové konanie, ktoré z hľadiska hierarchie postihuje menej závažné skutky. Za údajný skutok hrozil výrazne iný trest, uloženie pokuty 66,39 eura v porovnaní s trestnom odňatím slobody v trvaní niekoľkých rokov, menšia je protispoločenská závažnosť údajného priestupku než trestný čin vydierania, pričom všeobecne je miernejší názor v spoločnosti k priestupkom proti pravidlám cestnej premávky než k trestným činom zneužitia právomoci verejného činiteľa a vydierania. Súd prvej inštancie porovnaním týchto dvoch konaní aj z pohľadu dĺžky konania a charakteru nesprávneho úradného postupu mal za to, že je namieste nárok približne v pomere 10 % z toho, čo si uplatňuje žalobca.

1.4. V tomto rozsahu potom prvoinštančný súd žalobe vyhovel (výrok I.) a doplnil, že žalobca musí

preukázať, že v dôsledku nesprávneho úradného postupu došlo k utrpeniu závažnej ujmy po zdravotnej stránke, v osobnom živote aj v majetkovej sfére. Argumentoval tým, že v kontexte charakteru nesprávneho úradného postupu musí žalobca preukázať, že ide o taký zásah, z ktorého možno spoľahlivo vyvodiť, že vzniknutú závažnú nemajetkovú ujmu vzhľadom na intenzitu a trvanie nepriaznivého následku by pociťovala ako závažnú spravidla každá fyzická osoba nachádzajúca sa na mieste a v postavení postihnutej osoby; žalobca uvedené nepreukázal. Súd prvej inštancie pripustil, že stres nie vždy priaznivo vplýva na človeka a že niekoľko rokov trvajúci spor spôsobuje stres. Na druhej strane ale pri posúdení závažnej nemajetkovej ujmy musí žalobca tvrdiť závažné konkrétne prejavy dopadu z nesprávneho úradného postupu, v konkrétnej závažnej podobe, v konkrétnom čase, konkrétnym spôsobom, v konkrétnom rozsahu (bremeno tvrdenia) a na tieto tvrdenia musí navrhnúť dôkazy, takto označené tvrdenia musí preukázať (bremeno dôkazu). Ak neunesie bremeno tvrdenia a bremeno dôkazu, nemožno konštatovať, že by bol nositeľom práva na náhradu za závažnú nemajetkovú ujmu a že žalovaná je nositeľom povinnosti uhradiť mu nemajetkovú ujmu. Tvrdenia nemôžu byť len vo všeobecnej rovine. Žalobca v konaní jednoznačne nad všetku pochybnosť nepreukázal, aké konkrétne závažné prejavy, aký konkrétny závažný dopad, akým konkrétnym závažným spôsobom nesprávny úradný postup závažne zasiahol do jeho práv vo sfére zdravotnej. Nestačí len tvrdenie, že naňho pôsobí stres, že má fóbiu, má obavy niečo vlastniť, že nevyhľadáva priateľov, že obmedzil kontakty, že robí chyby v práci, že sa bojí, že ho môžu zatvoriť, že má stres, že nevlastní dom, do ktorého investoval, že sa bojí ho vlastniť, lebo by mu ho mohli vziať. Nestačí tvrdiť, že stres a fóbiu má z nesprávneho úradného postupu, konštatoval súd prvej inštancie. Pokiaľ žalobca predložil písomné prehlásenia štyroch osôb (matky, manželky, blízkej priateľky a blízkeho priateľa) a bola vypočutá jeho manželka ako svedkyňa, z uvedeného nemožno jednoznačne nad akúkoľvek pochybnosť vyvodiť záver, aké konkrétne zásahy, v ktorom konkrétnom čase a ako reálne zasiahli do jeho sfér života. Súd prvej inštancie sa neuspokojil s tým, že ide (naviac) o vyjadrenia osôb blízkych žalobcovi, ktoré inými dôkazmi nepodložil a aj keď pripustil, že človek môže situáciu takto vnímať, prežívať a spracúvať, zastával názor, že v intenzite ako to uvádza žalobca, by to muselo byť viditeľné aj iným osobám, ktoré by neboli v tak blízkom vzťahu k žalobcovi, ktoré by mohli podporiť tvrdenia jemu blízkych osôb a vylúčiť tak akékoľvek pochybnosti o tvrdenom závažnom zásahu po zdravotnej stránke. Žalobca tvrdil, že nesprávny úradný postup zasiahol aj do jeho práva vlastniť niečo, pretože sa obáva niečo mať, aby o to neprišiel, lebo by to mohli skonfiškovať, lebo by ho mohli bezdôvodne obviňovať z čohokoľvek. Tvrdil, že z toho dôvodu nedošlo ani k prepisu nehnuteľnosti na jeho meno i keď ju financoval. Podľa súdu prvej inštancie však žalobca uvedené predloženými listinnými dôkazmi a ani výpoveďou jeho teraz už manželky nepreukázal. Stavebné povolenie aj kolaudačné povolenie bolo na meno jeho manželky (vtedy ešte priateľky). Dôvodom bolo to, že mala možnosť čerpať výhodnejšie pôžičku na dokončenie rodinného domu ako uviedol sám žalobca. Je faktom, že dom je vedený na mene žalobcovej manželky, ale bez dôkazu, že sa to stalo v príčinnej súvislosti s nesprávnym úradným postupom polície. V tomto smere prvoinštančný vyslovil, že možno mať dôvodné pochybnosti vzhľadom na blízky vzťah žalobcu a jeho manželky - svedkyne, keď okrem jej výpovede iný dôkaz nebol označený a pochybnosti posilňuje skutočnosť, že stavebné povolenie aj kolaudačné rozhodnutie bolo len na jej meno a nie aj na meno žalobcu a pôžičku na nehnuteľnosť tiež čerpala len ona, lebo ako sa žalobca vyjadril, mala možnosť čerpať ju výhodnejšie.

1.5. Žalobca tvrdil, že nesprávnym úradným postupom bolo zasiahnuté aj do jeho práv v oblasti financií, pretože sa zhoršili jeho pomery, neponúkli mu novú pôžičku po splatení starej pôžičky ako predtým, a že by nedostal pôžičku ani úver za priaznivejších podmienok, že si nemohol kúpiť na leasing nové auto, že mal tým vyššie výdavky na staré auto, na jeho opravu, že bude znevýhodnený pri jeho neskoršom predaji, lebo ho bude musieť predat' za nižšiu cenu. Žalobca však v konaní neunesol bremeno tvrdenia ani bremeno dôkazu. Žalobca netvrdil kedy, akým konkrétnym spôsobom, v ktorom konkrétnom peňažnom ústave a ako reálne sa zhoršili jeho pomery v oblasti financií. Prvoinštančný súd ozrejml, že aj keď žalobca predložil prehľad podmienok jednotlivých peňažných ústavov, ktoré sú predpokladom na poskytnutie úveru, či pôžičky aj to, že bol zapísaný v registri ako dlžník, uvedené samo o sebe, bez ďalšieho tvrdenia o určitej konkrétnej situácii, v určitom konkrétnom peňažnom ústave, určitého konkrétneho dňa a určiteľným konkrétnym spôsobom neznamena, že sa jeho pomery vo finančnej oblasti zhoršili, a že nesprávny úradný postup žalovaného reálne zasiahol do tejto sféry žalobcu. Žalobca

v konaní predložil jedine dôkaz o tom, že jedna splátka nebola uhradená, i keď v peňažnom ústave mal finančné prostriedky, lebo suma bola blokována exekútorom; v ďalšom však už žiadne iné tvrdenia o reálnom zásahu do finančnej sféry žalobca netvrdil a ani neoznačil ani nepredložil žiadne dôkazy, ktoré ho mali preukazovať. Mal za to, že žalobca netvrdil, aký konkrétny dopad, aký konkrétny rozsah zásahu mu vznikol pri tejto splátke, ktorú neuhradila banka pre zablokovanú sumu, teda s akými dôsledkami zo strany banky bol pre túto splátku konfrontovaný a preto prvoinštančný súd vychádzal z toho, že žalobca nepredložil žiadne také dôkazy, ktoré by preukazovali reálny zásah do jeho finančnej sféry a poznamenal, že neponúknutie nových úverov bankou pri splatení úveru, neznamená reálny zásah do jeho finančnej sféry. Objasnil v tejto súvislosti, že o zásah by išlo, ak by mal záujem pôžičku alebo úver čerpať a banka by s ním uzavrela zmluvu na bankový produkt za nevýhodnejších podmienok, než s iným klientom s totožnými predpokladmi; žalobca nepreukázal ani to, že si nemohol kúpiť nové auto na leasing. Netvrdil kedy, kde, aké auto si chcel kúpiť, kedy a ktorý peňažný ústav mu odmietol leasing poskytnúť a prečo. Netvrdil, aké vyššie výdavky mal v príčinnej súvislosti s tým, že si nekúpil nové auto, v akej výške mu vznikli, z akého titulu. Neoznačil na takého tvrdenia žiadne dôkazy. Súd prvej inštalácie zosumarizoval, že žalobca v konaní neuniesol bremeno tvrdenia o závažných konkrétnych a reálnych zásahoch do rôznych oblastí jeho života, neuniesol ani bremeno dôkazu; nepreukázal zásahy tak závažnej intenzity, že by si vyžadovali priznanie nemajetkovej ujmy nad priznanú sumu 2.500 eur z dôsledku dĺžky trvania nesprávneho úradného postupu. Preto súd prvej inštalácie žalobu v časti 22.500 eur ako nedôvodnú zamietol (výrok II.). O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a žalobcovi, úspešnému čo do náhrady škody a čiastočne úspešnému, čo do nemajetkovej ujmy, priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 21. júna 2023 sp. zn. 26Co/88/2022 napadnutý rozsudok súdu prvej inštalácie potvrdil (§ 387 ods. 2 CSP) a rozhodol, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov tohto odvolacieho konania; odvolaniu žalobcu ani odvolaniu žalovanej nepriznal úspech, keďže rozsudok súdu prvej inštalácie je vecne správny, v dôsledku čoho boli splnené podmienky pre jeho potvrdenie (§ 387 ods. 1 a 2 CSP), keď si osvojil súdom prvej inštalácie zistený skutkový stav pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie žalobcom tvrdeného nároku, keďže vo vyčerpávajúcom rozsahu vykonal dokazovanie potrebné na posúdenie uplatneného nároku, výsledky dokazovania jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach dôkladne a správne vyhodnotil. Odvolací súd v celom rozsahu zdieľal i právny záver súdu prvej inštalácie vo veci samej, nakoľko vec správne právne posúdil a odkázal na správne a presvedčivé odôvodnenie písomného vyhotovenia preskúmaného rozsudku vo veci samej a nenašiel dôvod, pre ktorý by sa mal od týchto záverov súdu prvej inštalácie odchýliť, a preto nemôže dať za pravdu žalobcovi ani žalovanej.

2.1. Na zdôraznenie správnosti záverov súdu prvej inštalácie najskôr poukázal na skutočnosť, že z odôvodnenia jeho rozhodnutia nevyplyva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Samotný fakt, že strany sporu sa s dôvodmi uvedenými v rozhodnutí súdu prvej inštalácie nestotožňujú ešte neznamená, že závery v ňom obsiahnuté nie sú správne. Súd prvej inštalácie zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré žalobe čiastočne vyhovel a pre ktoré žalobu čiastočne zamietol. Podľa názoru odvolacieho súdu určil súd prvej inštalácie správne rozsah ujmy spôsobenej žalobcovi nezákonným postupom a priznal mu primeranú náhradu nemajetkovej ujmy ako odškodnenie za dĺžku trvania nesprávneho úradného postupu v rámci porušenia pravidiel cestnej premávky v sume 2 500 eur a pritom dostatočne jasne a presvedčivo v odôvodnení napadnutého rozsudku objasnil úvahy, ktoré ho viedli k priznaniu tejto náhrady. Akcentoval, že peňažná kompenzácia v zmysle ustanovení § 17 ods. 2, ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. je v zásadne subsidiárna a nastupuje vtedy, keď nemožno vzniknutú nemajetkovú ujmu nahradiť inak, pričom dostačujúcim prostriedkom nápravy sa nejaví púhe konštatovanie porušenia práva.

2.2. K odvolacím námietkam žalobcu o zamietnutí žaloby v časti o zaplatenie 22.500 eur, odvolací súd k argumentácii súdu prvej inštalácie, ktorú považoval za správnu a dostatočnú, doplnil, že určenie primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy konkrétnou sumou je vždy závislé od výsledku posúdenia

individuálnych, jedinečných okolností veci. Priznanie náhrady nemateriálnej ujmy zákon podmieňuje aj tým, že kvalifikovaná ujma na osobnostných právach skutočne nastala a je so zásahom spojená, nie iba ako možný (do úvahy prichádzajúci) následok, ale ako reálny a výsledkami dokazovania preukázaný dôsledok negatívneho pôsobenia zásahu na osobnosť fyzickej osoby. Odvolací súd považoval za potrebné zdôrazniť, že samotný nesprávny úradný postup orgánu verejnej moci môže spôsobiť poškodenému nemateriálnu ujmu, to však ale poškodeného nezbavuje povinnosti preukázať existenciu tejto nemateriálnej ujmy v jednotlivých oblastiach života, ako aj to, že iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným účinným a efektívnym prostriedkom na vyváženie, či zmiernenie vzniknutej ujmy. Hoci v dôsledku preukázaného nesprávneho úradného postupu orgánu verejnej moci možno ujmu spočívajúcu v neistote poškodeného predpokladať, je predmetom ďalšieho dokazovania posúdenie, či ide o ujmu nepatrnú, alebo značnú, kedy je na poškodenom, aby svoje tvrdenia o existencii relevantných skutočností, o intenzite a hĺbke zásahu a významnom ovplyvnení jeho životnej situácie, v konaní hodnoverne preukázal. Zhrnúc tieto teoretické východiská ako aj konštantnú súdnu judikatúru (vrátane tej európskej) mal za zrejmé, že povinnosťou žalobcu domáhajúceho sa náhrady nemateriálnej ujmy, ktorá mu mala byť spôsobená pri výkone verejnej moci nezákonným postupom, bolo nielen tvrdiť, ale prostriedkami procesného útoku preukázať vznik tejto nemajetkovej ujmy. Uzavrel, že neunesenie bremena tvrdenia a dôkazného bremena v súdnom konaní malo za následok neúspech žalobcu a zamietnutie žaloby v časti nemajetkovej ujmy 22.500 eur a ďalej zopakoval, že záver súdu prvej inštancie, že žalobca neunesol svoje dôkazné bremeno, keď v konaní nepreukázal taký zásah do svojho súkromného či spoločenského života a závažnosť takto uvedenej ujmy v dôsledku nesprávneho úradného postupu žalovanej, následkom ktorého by žalobcovi vznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v sume 22.500 eur je správny. Žalobca skutočne neunesol svoje základné dôkazné bremeno, keď v konaní žiadnymi dôkazmi nepreukázal existenciu nemateriálnej ujmy za zásah do súkromného života, rodinného prostredia výlučne žalobcom popísaným spôsobom, ktorá mu mala byť spôsobená nezákonným postupom orgánu verejnej moci.

2.3. Odvolací súd aproboval také zhodnotenie veci súdom prvej inštancie, že priznaná suma 2 500 eur už nemohla byť z týchto vyššie uvedených dôvodov navýšená, keďže žalobca svojou procesnou aktivitou nepreukázal negatívny dopad nesprávneho úradného postupu na jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije, prípadne pracuje, na závažnosť následkov, ktoré mu tým vznikli v súkromnom živote, v spoločenskom uplatnení, čo síce žalobca žalobou čiastočne tvrdil, ale následne to už nedokázal. V nadväznosti na uvedené preto ďalšie odvolacie argumenty žalobcu považoval pre rozhodnutie vo veci samej za nerozhodné, keďže podľa konštantnej judikatúry súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkmi konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia tak nemusí dať odpoveď na každú jednu poznámku, či pripomienku účastníka konania, ktorý ju nastolil. Je však nevyhnutné, aby bolo reagované na podstatné a relevantné argumenty účastníkov konania (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04, II. ÚS 200/09 a pod.). Na ďalšiu argumentáciu odvolateľa, už nespôsobilú ovplyvniť posúdenie rozsudku súdu prvej inštancie, odvolací súd nepovažoval za potrebné reagovať špecifickou odpoveďou. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, ods. 2 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a § 396 ods. 1 CSP tak, že pre neúspech každej zo strán v odvolacom konaní nepriznal žiadnej zo strán nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. S použitím výkladového pravidla podľa Čl. 11 ods. 1 a § 124 ods. 1 CSP najvyšší súd ustálil, že žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) podal dovolanie proti tej časti potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu, ktorou bol potvrdený II. výrok súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby o zaplatenie nemajetkovej ujmy vo výške 22.500 eur. Prípustnosť a dôvodnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP (odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces).

3.1. Dovolaním napadnuté rozhodnutie považoval za nedostatočné z dôvodu nevysporiadania sa so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami tvoriacimi základ pre rozhodnutie, pretože žalobca v odvolaní poukázal na tzv. ťažiskové dôkazy s odkazom na rozhodovacia prax súdov v obdobných prípadoch (in

concreto uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. augusta 2019, sp. zn. 4Cdo/125/2019); podľa cit. uznesenia, sú to práve najbližšie osoby (napr. manželka, bývalí kolegovia), ktorých vyjadrenia musí súd pri svojom rozhodovaní o veľkosti rozsahu nemajetkovej ujmy brať do úvahy, lebo práve od týchto osôb možno dôvodne očakávať, že si všimnú zmeny v správaní im blízkych osôb, do ktorých osobnej sféry bolo zasiahnuté a o týchto zmenách (následkoch nezákonného zásahu) sú spôsobilé podať súdu náležité informácie. Dovolateľ zároveň ako nelogický vylúčil predpoklad, že sa poškodené fyzické osoby budú zdôverovať im cudzím osobám.

3.2. Dovolateľ uviedol, že v kontexte namietaných nedostatkov ohľadom spochybňovania objektívnosti svedkov a účastníkov iba na základe kolegiálneho alebo rodinného vzťahu pozornosť odvolacieho súdu upriamil aj na nález ústavného súdu z 09. júna 2015 sp. zn. III. ÚS 276/2014: „Spochybňovanie objektívnosti výpovedí svedkov a účastníkov konania iba na základe ich kolegiálneho alebo iného rodinného či spoločenského vzťahu bez toho, aby vierohodnosť výpovedí spochybňovali aj iné, objektívne zadokumentované skutočnosti a dôkazy, by v prípadoch, kedy jediným dostupným dôkazom je práve iba výpoveď účastníkov konania či svedkov majúcich medzi sebou takýto vzťah, viedlo k nemožnosti uniesť dôkazné bremeno navrhovateľom a zároveň by viedlo k vytvoreniu neakceptovateľnej „prezumpcie nepravdivosti“ svedeckých výpovedí či tvrdení účastníkov konania.“ Žiadal rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu rozporovala naplnenosť dovolacích dôvodov, nakoľko súdy nižších inštancií sa s tvrdeniami a dôkazmi strán sporu vysporiadali správne, logicky a v súlade s ustanoveniami príslušných všeobecne záväzných právnych predpisov. Žiadala dovolanie žalobcu ako nedôvodné zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolateľ vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia a nedostatočné odôvodnenie v súvislosti s jeho zásadnými námietkami v podanom odvolaní o spochybňovaní objektívnosti svedkov iba na základe kolegiálneho alebo rodinného vzťahu; kľúčová námietka dovolateľa tak atakovala arbitrárne posúdenie odvolania odvolacím súdom, nakoľko vo svetle existujúcej judikatúry odôvodnenie nedáva odpoveď na kľúčové argumenty dovolateľa.

9. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za

účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

10. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

11. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP); odvolací súd sa však v odôvodnení musí zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a rovnako sa odvolací súd musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP).

12. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Pokiaľ odvolací súd vôbec nepristúpi k vysporiadaniu sa s podstatnými argumentami odvolateľa, tieto bez primeraného vysvetlenia ignoruje a neaplikuje relevantnú právnu úpravu, porušuje tým právo odvolateľa na spravodlivý proces (por. II. ÚS 120/2020).

12.1. Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kognitného ustanovenia zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania (porov. sp. zn. 4Cdo/125/2019). Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvôľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, druhou stranou výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejماً z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

12.2. Rovnako podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva platí, že judikatúra síce nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija proti Španielsku z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998).

13. Podľa žalobcu vada zmätočnosti spočíva v tom, že odvolací súd v rozsudku nedal odpovede na všetky nastolené otázky v odvolaní a že napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný z dôvodu nedostatočného odôvodnenia; podrobil kritike všeobecné konštatovanie odvolacieho súdu o dôkaznej teórii a unesení dôkazného bremena, ktoré však žiadnym spôsobom neaplikoval na ním predložené dôkazy, ktoré považoval za „ťažiskové“ pri preukazovaní zásahu žalovanej do jeho súkromnej sféry (ide o štyri písomné vyjadrenia žalobcovi blízkych osôb a svedecká výpoveď manželky) a ktoré hodnotil ako podstatné pre rozhodnutie vo veci.

14. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu vo vzťahu k odvolacím námietkam žalobcu, že (parafráz.) „podľa uznesenia najvyššieho súdu z 27. augusta 2019 sp. zn. 4Cdo/125/2019) sú to práve najbližšie osoby (napr. manželka, bývalí kolegovia), ktorých vyjadrenia musí súd pri svojom

rozhodovaní o veľkosti rozsahu nemajetkovej ujmy brať do úvahy, lebo práve od týchto osôb možno dôvodne očakávať, že si všimnú zmeny v správaní im blízkych osôb, do ktorých osobnej sféry bolo zasiahnuté a o týchto zmenách (následkoch nezákonného zásahu) sú spôsobilé podať súdu náležité informácie“, nevyplýva žiadne konštatovanie. V kontexte uvedeného je nepochybné, že aj napriek výslovnému príkazu v § 387 ods. 3 CSP vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní, sa odvolací súd napriek obsiahlemu právnomu textu v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadal s uvedenými tvrdeniami žalobu v odvolaní ani v najvšeobecnejšej rovine.

15. Uvedené platí o tých námietkach, ktoré z pohľadu rešpektovania práva na spravodlivý proces možno označiť za hlavné a ktoré si vyžadovali špecifickú odpoveď; išlo ďalej o argumentáciu, v rámci ktorej žalobca v odvolaní podrobil kritike odôvodnenie prvoinštančného súdu (ods. 61), že (parafráz.) „.... (nemajetková ujma) v intenzite, ako to uvádza žalobca, by musela byť viditeľná aj iným osobám, ktoré by neboli v tak blízkom vzťahu k žalobcovi, ktoré by mohli podporiť tvrdenia jemu blízkych osôb a vylúčiť tak akékoľvek pochybnosti o tvrdenom závažnom zásahu po zdravotnej stránke“. Dovolateľ proti tomuto názoru v odvolaní oponoval tým, že „ak súd prvej inštancie požadoval na preukázanie tvrdení svedecké výpovede alebo vyjadrenia osôb, ktoré sú bez blízkeho vzťahu k žalobcovi, je takáto požiadavka v rozpore s racionálnymi a logickými predpokladmi o tom, ako bude akákoľvek fyzická osoba nachádzajúca sa v postavení žalobcu konať. Nikto, koho postihol taký zásah, ktorý by mal u neho za následok vznik stresu, traumy, pocitu ohrozenia z nezákonného stíhania alebo prijatie rozhodnutia nemať deti alebo nevlastniť žiaden majetok, by sa s týmto nezdôveroval cudzím osobám - takéto konanie by bolo v rozpore so samotnou podstatou ľudskej prirodzenosti“. Dovolateľ tým chcel povedať, že je nelogické predpokladať, že sa poškodené fyzické osoby budú zdôverovať im cudzím osobám; odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu k tejto jeho oponentúre však nedáva žiadnu odpoveď.

16. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu k namietaným nedostatkom ohľadom spochybňovania objektívnosti svedkov a účastníkov iba na základe kolegiálneho alebo rodinného vzťahu, takisto ignoruje skutočnosti uvádzané žalobcom v odvolaní, že podľa nálezu ústavného súdu z 09. júna 2015 sp. zn. III. ÚS 276/2014: „Spochybňovanie objektívnosti výpovedí svedkov a účastníkov konania iba na základe ich kolegiálneho alebo iného rodinného či spoločenského vzťahu bez toho, aby vierohodnosť výpovedí spochybňovali aj iné, objektívne zadokumentované skutočnosti a dôkazy, by v prípadoch, kedy jediným dostupným dôkazom je práve iba výpoveď účastníkov konania či svedkov majúcich medzi sebou takýto vzťah, viedlo k nemožnosti uniesť dôkazné bremeno navrhovateľom a zároveň by viedlo k vytvoreniu neakceptovateľnej „prezumpcie nepravdivosti“ svedeckých výpovedí či tvrdení účastníkov konania.“ Bez potreby hlbších analýz možno konštatovať, že kým súd prvej inštancie v tejto otázke dôkaznú situáciu uzavrel tým, že „Naviac ide o vyjadrenia osôb blízkych žalobcovi, ktoré inými dôkazmi žalobca nepodložil“, tak odvolací súd sa s konkrétnou odvolacou námietkou žalobcu, že „spochybňovanie objektívnosti výpovedí svedkov a účastníkov konania iba na základe ich kolegiálneho alebo iného rodinného či spoločenského vzťahu bez toho, aby vierohodnosť výpovedí spochybňovali aj iné, objektívne zadokumentované skutočnosti a dôkazy, by v prípadoch, kedy jediným dostupným dôkazom je práve iba výpoveď účastníkov konania či svedkov majúcich medzi sebou takýto vzťah, viedlo k nemožnosti uniesť dôkazné bremeno navrhovateľom a zároveň by viedlo k vytvoreniu neakceptovateľnej „prezumpcie nepravdivosti“ svedeckých výpovedí či tvrdení účastníkov konania“, nijako nevysporiadal.

17. Argumenty žalobcu (obsiahnuté tu v ods. 14. až 16. odôvodnenia) sú podstatné a relevantné do tej miery, že majú vecnú súvislosť s prejednávanou vecou a zároveň sú takej povahy, že v prípade ich opodstatnenosti (samostatne alebo v spojitosti s ostatnými okolnosťami) nie je vylúčené, že by mohli a priori priniesť aj priaznivejšie rozhodnutie pre dovolateľa.

18. Odvolací súd nevzal do úvahy skutočnosti namietané žalobcom a preto z jeho strany ide o postup odporujúci princípom materiálneho právneho štátu. Bolo povinnosťou odvolacieho súdu vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní žalobcu (§ 387 ods. 3 CSP) a keďže odvolací súd nezaujal k otázkam urobeným súčasťou odvolania žiadne konkrétne stanovisko, dovolaciemu súdu nezostalo prijať iný záver než ten, že došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f) CSP. Hodno doplniť, že hoci odvolací súd aplikoval postup

podľa § 387 ods. 2 CSP, nepoužil postup daný v § 387 ods. 3 CSP; dostal sa tak mimo limitov práva na spravodlivý proces chráneného nielen článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ale aj s článkom 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (5Cdo/204/2011, 4Cdo/120/2019).

19. Keďže dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je nielen prípustné, ale aj dôvodné, bolo potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti jeho potvrdzujúceho výroku o zamietnutí žaloby o zaplatenie nemajetkovej ujmy vo výške 22 500 eur zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec v tomto rozsahu mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Náprava zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP), nakoľko to bol odvolací súd, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti.

20. Odvolací súd v ďalšom konaní svoje rozhodnutie riadne odôvodní tak, aby obsahová (materiálna) náplň jeho rozhodnutia založila nielen jeho zrozumiteľnosť, ale aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení nemôže chýbať žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, ktoré odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posúdi a náležite vyhodnotí. Rozhodnutie odvolacieho súdu musí obsahovať náležitosti uvedené v § 393 CSP, musí byť logické a presvedčivé. Osobitnú pozornosť bude venovať relevantným argumentom odvolateľa v podanom odvolaní, s ktorými sa komplexne vysporiada.

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak odvolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách odvolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.